

HAGUDI KANDI
ARENГУKAVA
AASTATEKS 2016 - 2020

HAGUDI 2012

(muudetud 2014, 2016)

SISUKORD

1. Sissejuhatav kokkuvõte	3
2. Ülevaade arengukava koostamisest	4
3. Kandi kirjeldus ja tänane olukord	7
3.1. Mis on Rapla valla kandidid?	7
3.2. Ajaloost.....	7
3.3. Paiknemine.....	8
3.4. Looduslikud olud.....	9
3.5. Kultuuriväärtused.....	9
3.6. Infrastruktuur ja teenused	10
3.7. Elanikud.....	11
3.8. Majanduslik olukord ja tööandjad.....	12
3.9. Kandi elanike koostöö	12
3.10. Üldisest arengust.....	13
3.11. Kanti käsitlevad õigusaktid	13
4. Kandi probleemid ja vajadused.....	14
5. Kandi väärtused	16
6. Kandi tulevikupilt	18
7. Kandi arengueelistused.....	18
8. Kandi eesmärgid ja tegevuskava.....	19
9. Arengukava teostuse jälgimine ja hindamine, arengukava muutmine	25
10. LISAD	26
Lisa 1. Rapla valla kantide andmeid.	
Lisa 2. Protokollid ja osavõtjate nimekirjad.	
Lisa 3. Teated ja artiklid.	

1. Sissejuhatav kokkuvõte

Rapla Vallavalitsus koostöös seltsinguga Rapla Valla Külade Kogu algatas valla viie kandi arengukavade koostamise projekti. See on vajalik, et valla kandidid saaks paremini väljendada oma vajadusi ja huve valla üldplaneeringus, arengukava ja eelarve koostamisel.

Paljud külad on väiksed, osadel puuduvad oma arenguplaanid, aktiivsed eestvedajad, külavanemad, projektitaotluste kirjutajad, seltsid, seltsingud, kodulehed, kooskäimiskohad, külaüritused ning võimekus koostada oma küla arengukava ning viia ellu projekte ja muid tegevusi. Teatud väiksemate külade puhul ei olegi mõistlik arengut, investeringuid, üritusi jt tegevusi üksi kavandada, vaid pigem teha koostööd naabrite ja kandi tõmbekeskusega (nii välditakse ka niigi piiratud rahade ebamõistlikku kasutamist). Koostööst sünnivad uued ideed ja võimalused. Seetõttu ongi mõistlik käsitleda külade arengut üksikute külade tasandi kõrval ka lähestikku asuvate külade koostööna ehk piirkondade (kantide) kaupa.

Arengukavad on olulised elukeskkonna kujundamisel, et tagada kandi elujõulisus ja jätkusuutlikkus. Võtmeküsimuseks kandi arengus ja vajalike investeringute saamisel on kandi elanike koostöö ja kokkulepped. Koos tegutsemiseks on vaja jõuda ühisele arusaamisele sellest, millised on ühised probleemid, huvid ja vajadused. See teadmine võimaldab seada ühised eesmärgid ja valida ühiseid teid selle saavutamiseks. Hagudi kandi arengukaval on tähendus, sest ta on selle kandi inimeste omavaheline kokkulepe. Ta kajastab ühist arusaamist kandi tänasest olukorrast ja tulevikust. Kokkulepe arengusuundades on aluseks ühisele tegutsemisele. Toimiv arengukava on märgiks kandi tugevusest ja arengusuutlikkusest.

Kandi arengukava on Rapla valla arengukava üheks alusdokumendiks. See aitab tagada kandile oluliste teemade kajastamist valla otsuste tegemise juures, kandi tehtavate plaanidega kursis olemist ja nende kooskõla valla arengutega.

2011. aasta lõpus moodustati MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus, mis koos Rapla Vallavalitsuse juures tegutseva Rapla valla külade esindajate ümarlauaga korraldab arengukava jälgimise ja hindamise ning muudatusettepanekute tegemist kandi esindajate poolt.

Seltsingu Rapla Valla Külade Kogu projekti toetab Euroopa Liidu Leader liikumise raames MTÜ Raplamaa Partnerluskogu.

2. Ülevaade arengukava koostamisest

Arengukavade koostamiseks moodustati juhtrühm koosseisus Herkki Olo Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson Rapla Valla Külade Kogust, Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st, kes vestlusringe juhtis ning projekti koordinaator Tatjana Libek, kes räägitu protokollis ja aitas arengukavasid koostada. Juhtrühma esimene töökoosolek toimus 2. mail 2011.a. Arutati läbi töökorraldus, vestlusringide läbiviimise metoodika, arengukavade koostamise protsessi mudel. Määrati vestlusringide toimumise ajad ja kohad, valmistati ette materjal ilmumiseks valla lehes. Peeti esmatahtsaks, et vestlusringides räägitu saaks protokollis kirja pandud – see jääb arengukava alusdokumendiks. Väga vajalikuks peeti kohalike kaasamist, et igas kandis tekiks sidusgrupp, mis esindab erinevaid huvigruppe. Sidusgrupi mõtteks oli ka arengukavades kirjapandu ja kokkulepitu elluviimise jälgimine. Kõigi kantide sidusgrupi liidritest moodustus hiljem liidergrupp, mis suhtleb külade kogu ja vallavalitsusega. Arengukavade valmimiseks ja elluviimiseks on tähtis, et taoline süsteem igas kandis töötaks.

Hagudi kandi (Hagudi alevik ja küla, Koigi, Kuku, Mõisaaseme, Purila, Rõa, Seli, Seli-Nurme, Äherdi) **vestlusring** toimus 25. mail 2011.a kl.18.00 Hagudi Põhikooli saalis.

Teavitustöö oli õnnestunud, seda näitab ka üsna rohke osavõtt vestlusringidest. Lisaks artiklile ja reklaamile valla lehes olid käidavamatesse kohtadesse paigutatud värvilised välireklaamid. Elanikud panid omal initsiatiivil veel lisaks reklaame bussipeatustesse ja külade keskustesse. Kolmest külast ei osalenud vestlusringis siiski ühtki inimest.

Hagudi kandi vestlusringis osalejad - 16 inimest

Hagudi alevik – 1
Hagudi küla – 1
Koigi küla – 0
Kuku – 0
Mõisaaseme – 1
Purila – 4
Rõa – 3
Seli – 4
Seli-Nurme – 0
Äherdi – 1

Vestlusringidest võtsid osa ka Herkki Olo ja Alar Mutli Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson Rapla Valla Külade Kogust. Vestlusringi juhtis Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st ja protokollis Tatjana Libek. Vestlusringis räägitu sai kokkuleppel osavõtjatega lindistatud. See on vajalik, et ükski mõte ei läheks kaotsi. Protokollis eelnõuga said kõik osavõtjad hiljem tutvuda, teha omapoolseid täiendusi ja parandusi. Seejärel protokoll allkirjastati sidusgrupi liidri Sandra Mägi, projektijuhi Vahur Tarkmehe ja protokollija Tatjana Libeki poolt.

Vestlusringides olid inimesed varmad välja tooma oma kandi positiivseid ja negatiivseid külgi. Kõlama jäi ühine mõte, et oma kodukohast hoolitakse. Tahetakse, et see paik näeks hea välja, et elu oleks turvaline. Tunti heameelt, et elanikkond on kaasatud otsustusprotsessi, et tahetakse teada nende arvamust ja sellega arvestatakse. Selgus, et arengukavad on ainult Purila (2006-2011) ja Rõa külal (2010-2015) ning Hagudi alevikul (2007-2015). Arengukavades analüüsitakse hetkeolukorda, on olemas visioon, millisena tahetakse näha elu oma külas. Millised on küla vajadused ja sellest lähtuvad eesmärgid ja nende elluviimiseks vajalikud tegevuskavad. Nähakse erinevate huvigruppide vajadusi (lapsed, noored, tööealine elanikkond, eakad jne.).

Vestlusringi tulemusena võib välja tuua, mida peetakse oluliseks, et elu maal oleks võimalik:

- 1) heas korras infrastruktuur (teed ja tänavad, mobiil- ja internetiühendus, elekter, tänavavalgustus), kaasaegsed vee- ja kanalisatsioonitrassid
- 2) inim- ja loodussõbralik ning turvaline elukeskkond (üldine heakord, puhastatud veekogud ja nende ümbrus, laste mänguväljakud, bussiootepaviljonid, viidad, teadetetahvlid)
- 3) ühtne kogukond, külaelanike aktiivne osavõtt külaelust, kooskämiskohtade olemasolu, ühiste ürituste korraldamise traditsioonid, aktiivsem koostöö elanike, valla, ettevõtjate ja MTÜ vahel
- 4) noortele vabaaja veetmise võimaluste loomine (spordibaasid, -inventar, ringijuhid)
- 5) võimaluste loomine kogu elanikkonnale aktiivseks haridus-, kultuuri- ja spordieluks, kultuuritöötaja olemasolu, kes kõike kohapeal koordineeriks.

Tõsiseks probleemiks on „koleehitised“ ja muud lagunevad hooned. Need on enamasti eraomanduses, seetõttu kohalikul kogukonnal omal mõjutusvahendid puuduvad. Siin oodatakse otsest abi kohalikult omavalitsuselt.

Vajalikuks peetakse kergliiklusteede olemasolu, mis võimaldaks ohutut liiklemist eelkõige Rapla suunal nii jalgsi kui jalgrattaga.

Vestlusringi käigus valitud kandi Hagudi kandi sidusgruppi kuuluvad inimesed:

Sandra Mägi - liider
Aivar Arak
Kalle Kõiv
Kairi Kaadu
Lauri Mõttus
Artur Vorontsov

2012. aastal kantide tegevuse koordineerimiseks kokku lepitud sidusrühmad ei ole järgnevatel aastatel päris soovitud kujul toimunud, osad inimesed nendest ei ka ela enam selles piirkonnas. Reaalselt koordineerivad, korraldavad ja vahendavad kandis infot teatud külavanemad jt aktiivsemad inimesed. Neile on abiks katuseorganisatsioon Rapla Valla Külade Ühendus ning vallavalitsuse juures regulaarselt koos käiv külade esindajate ümarlaud. Sidusrühma esindajate muutmist siiski arengukavas kokku ei pea leppima, seda saab teha kandi esindajate poolt arengukava väliselt.

Kandi vestlusringi eesmärgiks oli välja selgitada elukeskkonna puudujäägid ja elanikkonna elulised vajadused, millised neist on ühised ja millised on erinevatel huvigruppidel. Need on aluseks kandi arengukava koostamisel.

Juhtrühm kogunes uuesti 14. septembril 2011.a., et teha vahekokkuvõtte ja otsustas 29. oktoobril kokku kutsuda kõigi kantide esindajad (sidusrühma liikmed, külavanemad ja kõik aktiivsed inimesed) ühiseks seminariks. **Arenguseminari** töö toimus rühmades, seda viis läbi projektijuht Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st ja protokollis Tatjana Libek. Seminarist võtsid osa Alar Mutli ja Herkki Olo Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson Rapla Valla Külade Kogust.

Päeva esimese poole teemaks oli kandi tulevikupildi ja põhiväärtuste sõnastamine. Iga kant tegi sellest lühitutvustuse. Päeva teise poole tööteemaks oli arengueelistused ja eesmärgid ja arengukavade elluviimise korraldus. Ka sellest esitas iga kant lühitutvustuse.

Hagudi kandist osales seminaril 4 inimest.

Seminaril esitatu sai kokkuleppel osavõtjatega lindistatud. Selle põhjal koostas Tatjana Libek protokoll, millega said kõik osavõtjad hiljem tutvuda. Vestlusringis ja arenguseminaril räägitu koos olukorra analüüsiga olid antud arengukava koostamise aluseks.

24. jaanuaril 2012 kogunesid hiljuti loodud MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus juhatus ja kantide sidusrühmade liidrid. Peamiseks teemaks oli arengukavade elluviimise juhtimisprotsessi väljatöötamine, külavanemate ja vallavalitsuse roll plaanide elluviimisel. Kohapealseks toeks on MTÜ, kuid külaelu edendada saab ainult koostöös vallavalitsuse ja volikoguga.

Valminud arengukava eelnõu avalikustati tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks 2012. aasta märtsis koos teiste kantide arengukavadega Rapla valla kodulehel www.rapla.ee. Avalikustamisest teavitati Rapla Teatajas, Rapla valla kodulehel ja valla Facebooki lehel. Märtsis tutvustati arengukava vallavolikogu komisjonides ja volikogus. Arengukava ettepanekud arutati kandi sidusgrupi ja Rapla Valla Külade Ühenduse juhatuse poolt läbi. **Arengukava kinnitati MTÜ Rapla Valla Külade Ühenduse juhatuse esimehe Tiit Tammsaare, seltsingu Rapla Valla Külade Kogu juhi Ülle Rүүsoni, sidusgrupi liidri Sandra Mägi ja projektijuhi Vahur Tarkmehe poolt Raplas 24.04.2012.**

2014. ja 2016. aastal vaadati arengukava kandi esindajate, Rapla Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poolt üle ning korrigeeriti. 30. mail 2016 toimunud vestlusingis Hagudis osales 17 inimest, 17. oktoobril 2016 toimunud vestlusingis Hagudis osales 12 inimest.

3. Kandi kirjeldus ja tänane olukord

3.1. Mis on Rapla valla kandid?

Rapla vald jaguneb 42 asulaks: Rapla linn, Alu, Hagudi ja Kuusiku alevikud ning 38 küla. Rapla, Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku on Rapla valla suurimad keskused, mis on ühtlasi ümbritseva tagamaa suhtes teenuste tarbimise ja töölkäimise kohad ehk tõmbekeskused. Viimane tähendab, et nendes keskustes saavad ümbruskaudsete külade elanikud erinevaid teenuseid. Antud piiridest lähtuvad suures osas ka üldhariduskoolide põhikooli osa, lasteaedade ja raamatukogude teeninduspiirkonnad.

Suurimaks äri- ja avaliku sektori teenuste pakkujaks on Rapla linn, kus erinevatel põhjustel käivad kõigi valla piirkondade elanikud. Alu asub Raplast ca 4 km, Kuusiku 6 km, Hagudi 9 km ja Kodila 12 km kaugusel.

Nimetatud viis keskust koos ümbritsevate küladega on käsitletavad ka kantidena (elanike ühtsustundel ja piirkondlikul samastumisel põhinevad väiksemad piirkonnad). Rapla kanti (piirkonda) kuulub 13, Kodila 12, Hagudi 10, Alu 4 ning Kuusiku piirkonda 3 asulat. Kantide piirid on ajalooliselt kujunenud erinevatel ajaloolistel etappidel ning on mõnevõrra tinglikud, s.t. teatud küladel on seoseid mitme keskusega. Näiteks Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku lasteaedade teeninduspiirkonnad kattuvad Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku kantide piiridega. Erandiks on Aranküla, Nõmme ja Oola külad, mida on seni käsitletud Rapla kandi all, kuid mis kuuluvad Hagudi lasteaia teeninduspiirkonda. Rapla kandi külad on jaotatud mitme Rapla lasteaia teeninduspiirkonna vahel.

Kandid on kokku lepitud ja määratletud nii Rapla valla arengukavas kui Rapla maakonnaplaneeringu teemaplaneeringus Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008-2015.

3.2. Ajaboost

Hagudi küla on esimest korda mainitud 1447 (Hakude). Praegune Hagudi küla koosneb endisest sellenimelisest külast, alevikust ja asundusest ning laiub seetõttu õige mitme kilomeetri ulatuses Keila jõe ja soo vahel. Hagudi mõis kuulus Krusensternidele 1650. aastast kuni mõisate võõrandamiseni 1920. aastani. Hagudi mõisas sündis 1770. a. admiral Adam Johann Krusenstern, kes sõitis laevadel kaks korda ümber maailma.

Purila küla on saanud samanimelise küla ja asunduse liitmisel (mõlema kohta esmateade 1241, Hanaras ja Purilo). Mõisa kohta on teated alates aastast 1513 (Purgel), mil see kuulus Piritä kloostrile. 1925-1944 töötas Purilas karjatalitajate kool. Kooli lõpetajatele anti algteadmised veterinaarias. 1940. aastani oli erakool. Purilas oli aastail 1940-41, 1949-53, 1957-75 iseseisva sovhoosi keskus, vahapealseil aastail eesti laskurkorpuse abimajand ja Kohila sovhoosi osakond. Purila majandi maadel oli nõukogude perioodil 8 küla: Hagudi, Koigi, Kuku, Mõisaaseme, Oola, Purila, Rõa ja Seli.

Seli küla kohta on esmateade aastast 1241 (Selkius), mõisa kohta aastast 1474 (Sellie). Mõisa peahoonesse paigutati 1920. aastal kopsutuberkuloosi sanatoorium. Sanatooriumi, hiljem haiglana

raviti siin kopsuhaigusi 65 aastat. Seejärel muudeti haigla profiili, patsientideks said sõjaveteranid.

Rõa küla oli kunagi väikemõis Rõa ning selle väikemõisa maad on erinevatel aegadel kuulunud Angerja, Salutaguse, Purila ja Lohu mõisa valdusse. See kolme kihelkonna küla koosneb 1880-1890 aastatel Lohu mõisalt välja ostetud põlistaludest ja Eesti Vabariigi 1919.aasta maareformiga Purila ja Seli mõisa maadele rajatud asendustaludest. Rõa (Rea) nime tekkeloo kohta on teada, et see oli kasutusel juba 17. sajandil. Mitme arvamuse kohaselt võis see nimi tulla sõnast *rukis* (rüga; rõa). Rõa külast on pärit mitmed tuntud inimesed. Mainimist väärrib ehk Starkopfide suguvõsa. Kultuurilooliselt tuntuim Rõa küla elanik on skulptor Anton Starkopf. Tema sünnikodu, Kärneri talu ja temale püstitatud mälestuskivi asuvad samuti Rõa külas.

Andmete allikad:

- Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon. Eesti NSV Looduskaitse Selts. (1976). *Rapla Rajoonis*. Tallinn.
- Linnus L. (2002) *Rõa küla Raplamaal*
- Paidla, A. (1991). *Raplamaa*. Tallinn.

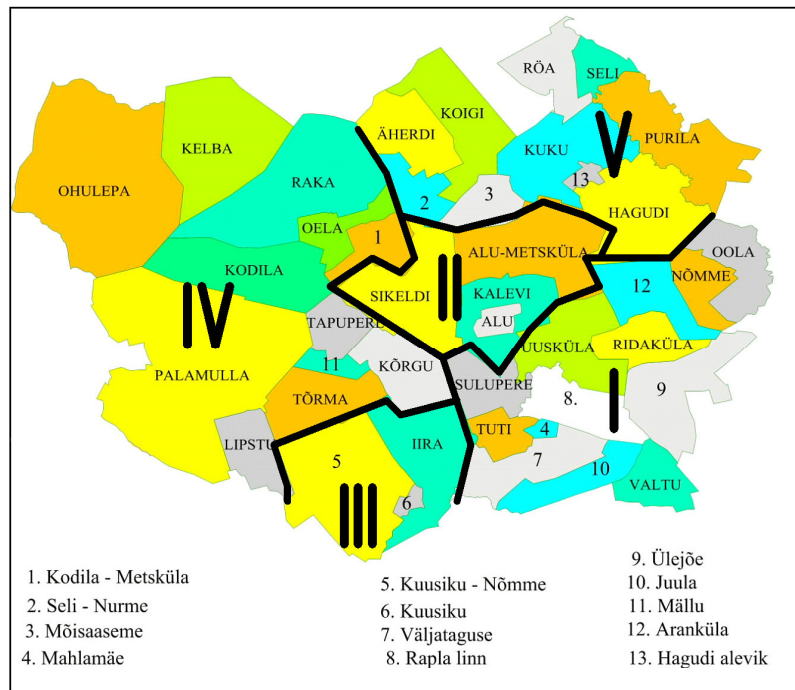
3.3. Paiknemine

Hagudi kant asub Põhja- ja Kesk-Eestis Raplamaa põhja-keskosas, Rapla valla põhjaosas.

Rapla valla ja Hagudi kandi asukoht Eestis.

Hagudi paikneb vallakeskuse Rapla kesklinnast ca 9 km kaugusel. Ümber Hagudi aleviku asuvad Hagudi ja Kuku külad, veidi eemal Purila, Seli, Rõa, Koigi, Äherdi, Seli-Nurme ja Mõisaaseme külad. Rapla valla kõige põhjapoolsem koht asub Rõa külas. Hagudi kant piirneb Kodila, Alu ja Rapla kantidega. Piirkonda läbivad olulistest transpordikoridoridest Tallinn - Rapla – Türi maantee ning Tallinn – Lelle – Viljandi/Pärnu raudtee.

Rapla valla kandidid ja asulad.

I – Rapla, II - Alu, III – Kuusiku, IV – Kodila, V – Hagudi kant.

3.4. Looduslikud olud

Hagudi kant asub Harju lavamaa lõunaosas. Maastikku iseloomustavad valdavalt asustuse ümber paiknevad põllu- ja metsaalad ning Hagudi ja Rabivere raba maastikud. Kandis asuvad üsna ulatuslikud väärtuslikud (hea viljakusega) põllumaad. Piirkonda läbib puhkemajanduslike võimalustega Keila jõgi ning siit saab alguse Kodila jõgi. Kaitsealadest asuvad siin Rabivere maastikukaitseala, Seli-Angerja servamoodustised, Hagudi park, Hagudi põlispuude grupp, Purila metsapark, Rebase ja Tori tammikud, Matsi-Kärneri tammik, Luuka kasesalu. Piirkonnas paiknevad ka mitmed looduskaitsealused puud. Üldplaneeringuga on tehtud ettepanek Hagudi raba võtmiseks looduskaitse alla. Osa kandist asub kaitsmata põhjaveega aladel. Kandi piirides kaevandatakse turvast, kruusa, liiva ja lubjakivi.

3.5. Kultuuriväärtused

Hagudi kandis on mitmeid kultuurimälestisi (riikliku kaitse all) ning pärandkultuuriobjekte (nt vanad talu- jt hoonete asukohad jms). Need objektid on esitatud valla üldplaneeringus.

Rapla valla üldplaneeringu järgi on:

- väärtuslikud maastikud Hagudi küla lähiümbrus, Purila küla, Seli-Angerja tee ja selle lähiümbrus, Keila jõe lähiümbrus;
- miljööväärtuslik külakeskus Hagudi küla;
- miljööväärtuslikud mõisaüdamed Hagudi, Purila ja Seli mõisad.

Tuntud inimestest on Hagudi kandiga olnud seotud teistehulgas maadeuriija ja meresõitja Adam

Johan von Krusensterni (sünnikoht Hagudi külas), skulptor Anton Starkopfi (sünnikoht Rõa külas). Neile on paigaldatud ka mälestuskivid. Hagudis sündis ka omaaegne tuntud raadiotöötaja Felix Moor.

3.6. Infrastruktuur ja teenused

Piirkonda läbivad Tallinn - Rapla – Türi maantee ning Tallinn – Lelle – Viljandi/Pärnu raudtee. Elanike liiklemise seisukohalt on olulised ka Kose – Purila, Hagudi – Kodila, Seli-Koigi – Alu maanteed. Paljud teed on kruusakattega. Tulevikus on riigi poolt kavas ehitada Tallinn – Rapla -Türi maantee uus neljarealine lõik Kohila valla piirist kuni Rapla – Varbola teega ristumiseni.

Raudteejaam asub Hagudi alevikus. Seda läbivad Tallinn – Pärnu/Viljandi rongid, kuid elanikele on probleemiks, et kõik reisirongid jaamas ei peatu. 2016. aastal on plaanis raudteejaama juures kõnnitee ja jalgteed rajamine, Hagudi jaama tee ja autoparkla korrastamine. Riigi poolt planeeritakse Rail Baltic kiirraudtee rajamist aastaks 2025. Kavandatav trass läbib Rõa küla ning Hagudi ja Alu alevikest ning Rapla linnast lääne poolseid alasid. Osade kandi elanike poolt on avaldatud vastuseisu raudteetrassi rajamisele. Planeerimise ja projekteerimisega tuleb leida kohalikke elanikke võimalikult vähe häirivad lahendused. Samas kaasnevad Rail Balticuga Rapla vallale ka võimalused: Rapla linna lähiste planeeritakse perspektiivne reisirongide peatus, rongide hooldusdepo ning kaubarongidest lähtuvad logistika- ja ettevõtlusalad, millega tekivad eeldused uute töökohtade loomiseks.

Hagudi alevikus asuvad ühisvee- ja kanalisatsioonitrassid. Rõa külas asub mobiilsidemast, tankla suleti. Kiiresti arenevad internetitehnoloogiad pakuvad uusi lahendusi, kuid igale soovijale ei pruugi internet koju lähiaastatel veel jõuda (vähemalt mõistliku tasu eest).

Hagudis asuvad lasteaed, põhikool, raamatukogu, avalik internetipunkt, postkontor, kauplused, spordiplatsid. Rõa külas on olemas külaplats, Hagudi parki ja Purilasse on planeeritud vabaõhu kooskäimiskohad. Turismi- ja puhkevõimalustega Keila jõe ääres on kavandatud avalikud ligipääsud (kanuude, paatidega jms).

Maakonna- ja vallakeskuses Raplas asuvad vallavalitsus, maavalitsus, bussijaam, raudteejaam, riigiasutuste esindused, lasteaiad, erilasteaed, gümnaasiumid, õpilaskodu, muusikakool, huvikool, kultuurikeskus, keskraamatukogu, laululava, spordihooned, terviserada, noortekeskus, hooldekeskus, päevakeskus, haigla, kiirabi, perearstid, eriarstid, hambaarstid, kirik ja kogudused, kalmistu, kauplused, pangakontorid, sularahaautomaadid, postkontor, turg, tanklad, autoteenindused, söögikohad, ööklubi, politsei, päästeamet jt teenused.

Hagudi ja Rapla vahel on suhteliselt hea bussi- ja rongitranspordi ühendus. Probleemiks on ühistranspordiühendus kandi- ja vallakeskusesse mitmetest teistest küladest, eriti teatud kellaegadel. Rajatud on kergliiklustee Hagudi alevikus, ja väikese lõiguna Hagudi külas. Planeeritud on kergliiklusteed piki Tallinn – Rapla maanteed, Hagudi ja Kodila, Hagudi ja Purila ning Seli-Koigi ja Alu vahel, Tallinn – Rapla teelt Purila ja Seli küladesse ning mitu jalgrattamarsruuti. Kavandatud on Hagudi aleviku – Alu-Metsküla (läbi Hagudi raba) matkarada ning Rõa - Koigi matkarada (läbi Rabivere maastikukaitseala).

Selis asub Kaitseministeeriumile kuuluv tervisekeskus, kus saavad tervist taastada peamiselt sõjaväelased, kuid tervisekeskuse arenguplaanides on uute sportimis- ja taastusravivõimaluste tekkimisel pakkuda osasid teenuseid ka ümbruskaudsetele elanikele.

3.7. Elanikud

Hagudi alevik on elanike arvult Rapla vallas suuruselt neljas asula ning Hagudi kant on rahvastiku suuruselt kolmas piirkond. Kandi suuremad asulad Hagudi aleviku (289 elanikku) kõrval on Purila (132) ja Hagudi (87) külad. Kandi elanike arv vähenes 1990ndate keskpaigani ja kasvas seejärel kümmekond aastat, kuid on sealt alates jälle veidi vähenenud. Tähelepanuväärne on, et ajavahemikul 2005-2016 vähenes Hagudi alevikus registreeritud elanike arv 36, Hagudi külas 21 ja Purilas 42 võrra, samas kasvas Kuku külas 27 ja Rõa külas 15 inimese võrra. 2013-2015 sündis kandis igal aastal keskmiselt 5,3 last, siia elama registreeriti keskmiselt 33 ja siit mujale elama 41,3 inimest aastas.

Hagudi kandi elanike arvu muutus.

Asula / aasta	1970	1979	1989	1994	2005	2011	2016
HAGUDI ALEVIK	271	326	376	369	236	324	289
HAGUDI KÜLA					203	107	87
KOIGI	89	67	54	60	43	32	36
KUKU	42	33	30	26	77	87	104
MÕISAASEME	32	15	17	14	20	17	14
PURILA	305	243	176	187	174	152	132
RÕA	59	39	25	18	26	42	41
SELI	146	127	122	49	49	41	39
SELI-NURME					9	14	14
ÄHERDI					18	21	16
Kant KOKKU	944	850	800	723	855	837	819

Hagudi kandi elanike arv ja vanuserühmad (seisuga 01.01.2016, Rahvastikuregistri andmed).

kant / asula	Elanike arv	Osatähtsus valla elanikest (%)	Meeeste arv	Naiste arv	Naiste osatähtsus (%)	Eelkooliealiste (0-6a) arv	7-15-aastaste arv	16-64-aastaste arv	65 ja vanemate arv	Eelkooliealiste (0-6a) osatähtsus (%)	7-15a osatähtsus (%)	16-64a osa-tähtsus (%)	65 ja vanemate osa-tähtsus (%)
Hagudi kant	772	8,3	398	374	48,4	54	67	504	147	7,0	8,7	65,3	19,0
HAGUDI ALEVIK	289	3,1	147	142	49,1	25	26	189	49	8,7	9,0	65,4	17,0
HAGUDI KÜLA	87	0,9	45	42	48,3	3	7	55	22	3,4	8,0	63,2	25,3
KOIGI	36	0,4	19	17	47,2	2	2	23	9	5,6	5,6	63,9	25,0
KUKU	104	1,1	55	49	47,1	8	14	67	15	7,7	13,5	64,4	14,4
MÕISAASEME	14	0,2	6	8	57,1	1	0	10	3	7,1	0,0	71,4	21,4
PURILA	132	1,4	72	60	45,5	6	7	92	27	4,5	5,3	69,7	20,5
RÕA	41	0,4	19	22	53,7	4	3	29	5	9,8	7,3	70,7	12,2
SELI	39	0,4	18	21	53,8	3	5	20	11	7,7	12,8	51,3	28,2
SELI-NURME	14	0,2	9	5	35,7	1	1	9	3	7,1	7,1	64,3	21,4
ÄHERDI	16	0,2	8	8	50,0	1	2	10	3	6,3	12,5	62,5	18,8
RAPLA VALD KOKKU	9296	100	4374	4849	52,2	757	943	5828	1695	8,1	10,1	62,7	18,2

Rahvastiku koosseis Hagudi kandis (Rahvastikuregistri andmetel):

- Naiste ja meeste arv üsna võrdne, naisi on meestest veidi vähem (naiste osatähtsus 48,4%, kogu Rapla vallas 52,2%). Naiste osatähtsus on aastatel 2005-2016 vähenenud.
- Eelkoolialiste (0-6-aastaste) osatähtsus elanikest on 7% (kogu vallas 8,1%). Eelkoolialiste arv on aastatel 2005-2016 kasvanud vaid 1 võrra.
- Alg- ja põhikoolialiste (7-15-aastaste) osatähtsus elanikest on 8,7% (kogu vallas 10,1%). 7-15-aastaste noorte arv on aastatel 2005-2016 vähenenud 42 võrra.
- Tööealiste (16-64-aastaste) osatähtsus elanikest on 65,3% (kogu vallas 62,7%). 16-64-aastaste arv on aastatel 2005-2016 vähenenud 57 võrra.
- 65-aastaste ja vanemate osatähtsus elanikest on 19% (kogu vallas 18,2%). 65-aastaste ja vanemate arv on aastatel 2005-2016 kasvanud 15 võrra.

Seniste suundumuste jätkudes võib elanike arv järgnevatel aastatel mõnevõrra väheneda, sest kasvanud on eakate arv, veidi vähenenud elanike koguarv ning alg- ja põhikoolialiste arv. Antud üldistus kehtib kandi kui terviku kohta, erinevates küldes on rahvastiku arengud üksteisest mõnevõrra erinevad. Kandi rahvastiku täpsem ülevaade ja võrdlus teiste kantidega on toodud arengukava lisades.

Märkus. Rahvastikuregistri andmed näitavad vastavale aadressile sissekirjutatud elanikke, mistõttu see ei näita iga kord inimeste tegelikku elukohta. Tegeliku elukoha andmeid on võimalik kasutada 2011. aasta rahva- ja eluruumide loenduse kohta.

3.8. Majanduslik olukord ja tööandjad

Hagudi kant on eeskätt väikeettevõtlusega piirkond. Piirkonnas on registreeritud 69 ettevõtet ja FIEt, neist pooled Hagudi alevikus (34). Võib eeldada, et neist mingi osa reaalset ei tegutse ning mingi osa ei tegutse kohapeal. Valla palgal on põhikooli, lasteaia, huvikeskuse ja raamatukogu töötajad. Riigiasutusena töötab Seli Tervisekeskus, mis tulevikus laienemise tõttu ilmselt töötajaid juurde vajab. Olemasolevad ettevõtted ei suuda tagada töökohti kõigile elanikele. Paljud elanikud käivad tööl Raplas ja ca 50 km kaugusel Tallinna piirkonnas.

3.9. Kandi elanike koostöö

Hagudi kandis on registreeritud 11 mittetulundusühingut, s.h. Hagudi alevikus 5. Neist osa moodustavad korteriühistud. Nii Hagudi alevikus kui kandi küldes leidub mitmeid aktiivseid inimesi ja ühendusi, kes korraldavad sündmusi ja igapäevategemisi eeskätt oma piirkonnas või valdkonnas. Kahes külas on valitud ka külavanemad. Rõa külas Sandra Mägi ja Purila külas Siim Pärn. Piirkonna arengu- ja külaseltsidena tegutsevad MTÜ Hagudi Hakkajad, MTÜ Rõa küla ja MTÜ Purila. Külaliikumine on aktiveerumas Mõisaaseme külas. Purila, Hagudi ja Rõa küldes on koostatud ka piirkondlikud arengukavad. Rõa külal on ka koduleht www.roakyla.ee, mis kajastab külas toimuvaid üritusi, ning aitab külaelanikel olulist infot võimalikult kiirelt kätte saada (nt.korstnapühkija numbrid, talude asukohad, juhataste liikmete kontaktid, küla arengukava, sündmuste kalender jne.) Purila küla kodulehe aadress on www.purila.eu.

3.10. Üldisest arengust

Hagudi kandi elanike arv on seni olnud suhteliselt stabiilne ja püsib arvatavasti nii ka tulevikus, soodsate arengute korral võib veidi ka kasvada. Kandi ehituslik ja majanduslik areng toimuvad eeskätt Hagudi ja Purila tihedama asustusega aladel ja lähiümbruses.

Hagudi kandi areng on seotud paljuski asukohaga Tallinn – Rapla – Türi maantee ja Tallinn – Lelle – Viljandi/Pärnu raudtee ääres, mis võimaldab kandis elades pääseda kiiresti liikuma tööle Raplasse, Tallinna ja mujale.

Kavandatav uus maanteetrass. Planeeritud on neljarealise Tallinn – Rapla maanteetrass, mille kohta puudub praegu info, kas ja millal seda realselt rajama hakatakse. Trass kiirendaks osadele elanikele liikumisvõimalusi, kuid kuna igalt poolt otse uuele trassile sõita ei saaks, siis osadele elanikele tekitaks trassile ligipääs omakorda mõningase ajakulu. Juhul, kui seda olemasolevale maanteele suhteliselt lähedal asuvat uut trassi kunagi ehitama hakatakse, tooks see tõenäoliselt kaasa mõningaid muutusi – ümber paiknevad müra, saaste, aga ka teatud teenused ja töökohad. Eeldatavasti meelitaks uus maantee piirkonda uusi elanikke ja ettevõtjaid, kuid valmistaks probleeme ka osadele kohalikele majapidamistele.

Kavandatav Rail Baltic raudteetrass. Juhul, kui praegu planeerimisel olevate raudteed ehitama hakatakse, tooks see tõenäoliselt kaasa probleeme kohalikele elu- ja looduskeskkonnale, nagu müra ja liikumine teisele poole aiaga piiratud raudteed. Trass hakkaks kulgema üle erinevate kinnistute, mille rahaline väärtus küll trassiehitajate poolt kompenseeritakse, kuid kompensatsioonide tingimused ei ole praeguseks selged ning kodu väärtust ei saa tihtipeale mõõta ainult rahas. Seetõttu tuleb planeerimisel ja keskkonnamõtjude hindamisel arvestada maksimaalselt inimeste elukeskkonda, liikumisvõimalusi, võimalikke müra- jm probleeme ning planeerida võimalikult täpselt raudteetrassi rajamisest tulenevad elukeskkonna halvendamist leevendavad meetmed ning määrata selgelt ja seadusandliku jõuga kohustused need meetmed trassi rajajate poolt ka ellu rakendada. Vastavad seisukohad on vallavalitsuse poolt planeerijatele esitatud.

Teiselt poolt võiks Rail Baltic anda Rapla kandile ja kogu vallale ka võimalusi. Seetõttu on trassi planeerijatele esitatud järgnevad seisukohad, millega praeguseks on suures osas ka arvestatud:

- Kavandada Rapla linna lähistelem võimalik reisirongide peatuse asukoht. Juhul kui Raplas ei hakka tulevikus peatuma kiirrongid, siis luua võimalus siin aeglasemate rahvusvaheliste või riigisiseste rongide peatumiseks, mida on võimalik ühildada ka teiste transpordiliikidega (mis parandaks ühistranspordi olukorda).
- Planeerida Rapla linna lähistelem võimalik kaubarongide peatuskoht, kus tulevikus saaks tekkida raudteega seotud kaubaladude-, tööstus- jm ettevõtlus.
- Kavandada Rapla linna lähistelem võimalik rongide hooldus- ja teeninduskoht (et kohapeal tekiks juurde töökohti).

3.11. Kanti käsitlevad õigusaktid

Kandi elanike, maaomanike, ettevõtjate ja teiste siin tegutsejate jaoks kehtivad Eesti Vabariigi ning Rapla valla õigusaktid. Eesti õigusaktid on kättesaadavad veebiaadressil www.riigiteataja.ee, Rapla valla omad www.rapla.ee.

Rapla valla kõige olulisemateks arengudokumentideks on Rapla valla arengukava ja Rapla valla üldplaneering, mille abil kavandatakse ning suunatakse valla arengut kokkulepitud suunas. Üldplaneeringus on muuhulgas kirjas maade kasutamise ja ehitamise reeglid. Tähtsad on ka

valdkondlikud (temaatilised) arengukavad, koolide, lasteaegade jt vallavalitsuse hallatavate asutuste arengukavad, kantide ja külade/alevike arengukavad. Kõigi nimetatud valla arengudokumentide koostamisel ja ülevaatamisel tuleb jälgida nende omavahelist kooskõla.

Külavanema valimise kord on kirjas Rapla külavanema statuudis. Mittetulundusühingute asutamise jm seonduva kohta on teavet veebiaadressil www.ngo.ee/teabekeskus.

4. Kandi probleemid ja vajadused

*Probleemid ja vajadused mõjutavad kohapealset elukvaliteeti. Probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks kavandatakse arengukavas eesmärgid ja tegevused. Siin loetletud probleemid ja vajadused pandi kirja valdavalt vestlusringis ja arenguseminaril ning ei ole esitatud tähtsuse järjekorras. **Kaldkirjas** on toodud lahendused, mis on teostatud või teostamisel.*

Osades külates halb ühendus nii Hagudi kui Raplaga, nt. Mõisaaseme. Keila jõe olukord, nii jõgi kui selle kaldad vajavad puhastamist. Kaubabussi ringid kadunud.

Rõa küla

- Vajadus kergliiklustee järele.
- Vajalik kiirusepiirang Viljandi maanteel, mis küla läbib (kiirusepiirang on osa küla piires tehtud).
- Valgustamata pimedad teelõigud ja bussipeatused – ohustab eelkõige koolilapsi talvisel ajal.
- Majade juurde viivate teede otsad talvel lumes, sest lükatakse lahti Viljandi maanteed.
- Talvel probleemid lükatud lumega, lastel raske liigelda maanteel vallide vahel.

Hagudi küla

- Vajadus kergliiklustee Raplani.
- Puudub tänavavalgustus.
- Hagudi mõisa olukord muutub aastatega järjest hullemaks.
- Vajadus parema ligipääsu järele küalani. Olemasoleval teel suured augud sees, mida ei parandata. Vajalik oleks uus kruusakiht peale panna.
- Inimesi keeruline kaasata, sest elatakse hajali.
- Hagudi küla bussipeatusesse on vajalik ehitada ootepaviljon. Peatus asub maanteeääres ning sügisel ja talveti on seal väga ohtlik ning ebameeldiv bussi oodata.

Seli küla

- Tee olukord puusillast Purilasse, silla ja mõisa vahel.
- Silla olukord, sild liiga kitsas, eksitav silt (annab teada, et sild on suletud, kuid tegelikult ei ole) silla ees.
- Puudub tänavavalgustus.
- Vastuolud küla ja mõisa (Tervisekeskus) vahel.
- Vajalik oleks bussiootepaviljon

Äherdi küla

- Karjääri vahet sõitvad suured masinad on lõhkunud tee – sõiduautoga läbipääs võimatu.

Purila küla

- Rahva passiivsus

- Purila mõis – eraomand, laguneb, puudub viit
- Ühise kanalisatsiooni puudumine – probleem aastaid kestnud.
- Eraomandis Veski sild laguneb.
- Purila-Hagudi vaheline kruusatee vajab kõvakatet. Tee on ligi 2km pikk ning seda teed kasutatakse palju. Seda teed mööda käiakse nii poodi kui ka kooli Hagudisse ning Hagudi inimesed kasutavad teed, et Purilasse tööle käies. Liigeldakse nii jalgsi, rataste kui ka autodega, mistõttu tee suveti ka liialt tolwab.

Kuku küla (osa mis jääb Hagudi ja Purila vahele)

- Purila-Hagudi vaheline kruusatee vajab kõvakatet koos tänavavalgustusega, külas käivad lapsed jalgsi ja ratastega Hagudi koolis, samuti liigutakse poodi ja bussi/rongi peale jalgsi. Loomulikult on raskendatud ka autoga liikumine sellel teel, tee hooldus paar korda aastas ei anna mingit tulemust. Tee on auklik ja pimedal ajal liikudes ohtlik.
- Vajalik oleks täiendav ülekäigurada üle maantee korterelamute juurest kooli poole, Purila tee algusesse.

Hagudi alevik

- Rahva passiivsus. *Hagudi jaanikohvikute päev 2016 oli hea näide aleviku ja lähiümbruse elanike aktiveerimisest kohalike eestvedajate poolt.*
2016 täiendused:
- Hagudi alevik vajab külavanemat.
- Rohkem ühisüritusi, mis liidaks elanikke ja ka Hagudi kandi inimesi.
- Vajalik oleks täiendav bussiootepaviljon, koos prügikastiga teisel pool maanteed, Rapla poolt tulles paremat kätt.
- Vajalik oleks täiendav ülekäigurada üle maantee korterelamute juurest kooli poole, Purila tee algusesse.
- Õuealamärk Hagudi Põhikooli (Hariduskeskuse) juurde.
- Tänavavalgustus ümber Hagudi Põhikooli (mänguväljakud, spordiplatsid, vert) ja teel Hagudi raudteejaamast koolini. See võimaldaks kandi inimestel kasutada antud rajatise ka õhtusel ajal ning töölt koju tulevatele inimestele tagaks valgustatud kodutee turvatunde.
- Puudub vabaõhu kooskäimiskoht.
- Sportiväljakud; staadion, mänguväljakud vajavad korrastamist ja uuendamist ning tänavavalgustust.
- Vajadus turvakaamerate järele kooli juures.
- Vajadus teadetetahvli järele Hagudi kooli juurde.
- Hagudi Põhikooli juures asuv park vajab planeerimist ja korrastamist
- Hagudi park/raba võiks olla kasutuses loodusrajana.

Üldised mured ning soovid

Kandi suurimaks väärtuseks on kogukond, eraldi väljatooduna lapsed, meie tulevik. Seega on kogukonna elanike suurimaks sooviks, et kandi keskus Hagudi Põhikool, liitasutusena lasteaed-kool, jätkaks tegevust. Hagudi Põhikool (Hagudi Hariduskeskus) koos ümbritseva taristuga on Hagudi kandi KESKUS, mis vajab ümberkujundamist nii, et see oleks kompaktsem ja turvalisem. Paremini ümberkujundatud kooliümbrus leiaks kasutust lasteaijalaste ja kooliõpilaste õppetöö läbiviimisel, kuid ka kandi inimeste vaba-aja veetmisel.

Hagudi kandi keskuseks on Hagudi alevik (tähtsal kohal on postkontor, raamatukogu, poed, bussi- ja rongipeatused), mis vajaks samuti kujundamist „alevikuks“, paistaks välja ja oleks pildil.

Hagudi kant vajab ühiseid üritusi, kontserdeid jms., mis liidaks kandi inimesi.

Hetkeseisuga teevad mitmed külaelanikud väga suurel määral vabatahtlikku tööd, arendades külaelu ja külakultuuri. Ollakse üksmeelel, et vald võiks ja peaks rohkem külasid toetama. Üks võimalus oleks välja töötada külavanemate tasustamissüsteem. Teine võimalus kompenseerida kindla summa ulatuses jooksvaid kulusid, sest neid on küllalt palju (printimine, kuulutuste üles panemine, millega kaasnevad sõidukulud, telefonikõned jne.). *Vald toetab mitmendat aastat rahaliselt Rapla Valla Külade Ühendust.*

Suuremad üritused nagu näiteks Rapla Valla Külade Päev võiks toimuda igal aastal samal kokkulepitud ajal, näiteks iga juuli kuu teisel laupäeval. Kuna suvi on kiire aeg ja tegevusi täis, siis kindlate kuupäevade olemasolul oleks inimestel kergem oma aega planeerida ja võtta aegsasti plaani sellised olulised üritused nagu seda on näiteks Rapla Valla Külade Päev.

Soovitakse rohkem inimesi aktiveerida. Inimesed võiksid rohkem huvi tunda oma kodukoha arendamise suhtes ning kaasa tulla tegevuste planeerimisega ja üritustel osalemisega.

Soovitakse, et Rapla Vallavalitsus teeks rohkem küladega koostööd. Kõige olulisem, mis vajaks mainimist on infovahetus. Vald võiks jagada rohkem infot ürituste ja tegevuste kohta kas külavanematele või Rapla Valla Külade Ühendusele, mis siis omakorda edastaks info küladele. Nii jõuaks olulised tegevused rohkem külainimesteni ning oleks ka suurem tõenäosus, et üritustel osalejad oleks rohkem. *Vallavalitsus viib läbi regulaarselt (kord kolme kuu tagant) külade esindajate ümarlauda ning edastab olulist infot külade esindajatele meililisti teel ja vajadusel küla/kandi esindajale otse. Olulisem info antakse teada kord kuus tasuta kõigi elanike postkastidesse jõudva vallalehe Rapla Teataja kaudu ning valla kodulehel ja Facebooki lehel.*

Rapla valla kodulehel on puudulik info külade kohta. Küladelt on palutud sisendit, mida külad on ka vallale andnud, kuid info ei ole jõudnud kodulehele. *Kodulehel <http://rapla.kovtp.ee/kulad> on olulisem info küladest, mida saab pidevalt täiendada.*

Teatud teede olukord.

5. Kandi väärtused

Oma väärtuste tundmine ja nende säilimisele kaasaaitamine on kandi eripära jaoks tähtis. Väärtusi nutikalt ja heaperemehelikult kasutades on võimalik kandis elu edendada. (Väärtused ei ole esitatud tähtsuse järjekorras.)

Kogukond ning selle säilivus, koos asutuste, võimaluste ja ettevõtetega kandis, mis kogukonna säilivust võimaldavad: (lasteaed-põhikool, raamatukogu, postkontor, poed jms.)

- Kandi elanikud, olenemata east, on kandi kõige suurem väärtus.
- Lasteaia ja kooli ning raamatukogu, postkontori, poedide jms. olemasolu kandis on kandi jätkusuutlikkuse näitajad.

Hea tervis ja rõõmus meel

- head sotsiaalsed suhted
- tervist edendavad ühisüritused (füüsiline tegevus)
- tervist edendavad rajatised (spordiväljakud, mänguväljakud jms ning ka kergliiklusteed)

Puhas elukeskkond ja selle väärtustamine

- talgute korraldamine
- ümbruse korrashoidmine
- läbimõeldud maakasutus, et maa ei seisaks ega võsastuks
- looduse väärtustamine

Hea koostöö kogukonnas

- hea infovahetus
- küladevahelised ühisüritused
- järjepidevus – nii omavahelises suhtlemises, kui ühisürituste korraldamisel

Kaitstavad objektid

- kaitsealused loodusmälestised: Rabivere maastikukaitseala, Seli-Angerja servamoodustised, Hagudi park, Hagudi põlispuude grupp, Purila metsapark, Rebase ja Tori tammikud, Matsi-Kärneri tammik, Luuka kasesalu, mitmed puud
- kaitsealused kultuurimälestised ja pärandkultuuriobjektid
- väärtuslikud maastikud: Hagudi küla lähiümbrus, Purila küla, Seli-Angerja tee ja selle lähiümbrus, Keila jõe lähiümbrus
- miljööväärtuslik külakeskus Hagudi küla
- miljööväärtuslikud mõisasüdamed Hagudi, Purila ja Seli mõisad

Tuntud inimesed

- maadeuriija ja meresõitja Adam Johan von Krusensterni (sünnikoht Hagudi külas),
- skulptor Anton Starkopfi (sünnikoht Rõa külas),
- raadiotöötaja Felix Moor (sünnikoht Hagudis).

Ajalugu

- Ajaloo säilitamine, kogumine ja hoidmine, kogutud materjalide eksponeerimine ja jagamine

Hagudi kandi hajaasustusega külades pooldavad elanikud hajaasustuse säilimist (nt. Rõa, Hagudi küla, Purila küla, Koigi jne.) ning uute hoonete lisandumisele jms ollakse sageli vastu. Kuid peab tähelepanu pöörama, et kandis on ka tiheasustusalasi (nt. Hagudi alevik, Purila mõisa ümber olev asustus), sellisel puhul näevad elanikud heameelega enda ümber muutusi ja uuendusi.

6. Kandi tulevikupilt

Hagudi kandi tulevikupilt on tema elanike vaade oma kandi tulevikule. Ühtlasi on ta kõige üldisemaks eesmärgiks ja ka kokkuleppeks. Ta lähtub tegelikust olukorrast ja võimalustest, seades sihi, millisena soovitakse näha oma kandi tulevikus. Visioon ongi selleks jõuks, mis liidab inimesed ühisteks jõupingutuseks.

**HAGUDI KANT on atraktiivne paik,
kus on kaunis ja puhas loodus ning
kus elavad TERVED JA RÕÕMSAD INIMESED,
kes tunnevad end oma kodukohas turvaliselt
ja on aktiivsed ning töötavad pideva
ARENKU nimel.**

7. Kandi arengueelistused

Arengueelistused kirjeldavad neid tegevussuundi, mis on kandis lähiaastatel olulisimad.

Arengueelistused

- Kergliiklusteed
- Teede olukord
- Valgustus vähemalt bussipeatustesse

8. Kandi eesmärgid ja tegevuskava

Eesmärgid on vajalikud kandi soovitud tuleviku ehk tulevikupildi saavutamiseks. Eesmärgid on püstitatud kandi probleemidele ja vajadustele lahenduste leidmiseks. Neil on seos ja kooskõla ka valla arengukava ning üldplaneeringuga.

Tegevuskava kirjeldab, kuidas kavatseb kant oma kokkulepitud eesmäärke tegevuste abil saavutada, loetledes üles tegevused, võimalusel nende elluviimise aja ja eestvedaja. Tegevuskava on ka juhiseks ja töödokumendiks kandi elanikele, kui nad asuvad arengukava ellu viima. Tegevuskava näitab muuhulgas kandi elanike jt osaliste valmisolekut oma eesmäärke saavutada. Mitmete tegevuste elluviimise aeg on lahtine ja võib muutuda, kuna rahastamise aeg pole selge või ei ole leitud konkreetset eestvedajat.

ÜLDINE EESMÄRK: Hea elukeskkond, kasvanud ühtsustunne ning suurem osalemine kodukoha elus ja arengus.

EESMÄRK 1. Suurem koostöö külvavanemate, külade esindajate, Rapla Vallavalitsuse ja MTÜ Rapla Valla Külade Ühendusega.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Kandi esindajate osalemine MTÜ Rapla Valla Külade Ühenduse töös	X	X	X	X	X		MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus	Toimib
Kandi noorte esindajate osalemine valla noortevolikogu töös	X	X	X	X	X			Praegu ei toimi, noori on kutsutud osalema, aga huvilisi ei ole
Kandi esindajate omavahelised kokkusaamised	X	X	X	X	X		Elanikud	
EESMÄRK 2. Suurem koostöö kandi siseselt külade vahel ja naaberkantidega.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Ühisürituste korraldamine ja osavõtt ühisüritustest	X	X	X	X	X	EAS KOP, Leader	Elanikud	„Rõa küla mängud“ „Hagudi Jaanikohvikute päev ja Jaanituli“ Plaani on võetud veel „Pereklubi“ taaskäivitamine
Talgute korraldamine	X	X	X	X	X	Leader	Elanikud	Toimib teatud külades, kasutatakse ka Leaderi toetust
Kanti ühendava jaanitule korraldamine	X	X	X	X	X		MTÜ Hagudi Hakkajad	Alates 2015 Hagudis
EESMÄRK 3. Elanikel on hea ülevaade kandis toimuvates sündmustest, plaanidest.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Külakoosolekute, arutelude korraldamine arenguplaanide arutamiseks ja tutvustamiseks	X	X	X	X	X		Külvavanemad, vallavalitsus	Toimib regulaarne külade esindajate ümarlaud
Infostendide, viitade ja nimesiltide	X	X	X	X	X	Leader	Külvavanemad,	Süsteemset tegevust

Hagudi kandi arengukava

korrastamine, täiendavate vajaduste väljaselgitamine ja paigaldamine (sh infostend Hagudi kooli juurde)							Vallavalitsus	<i>ei ole jõudnud toimuda</i>
Kandi tegemiste tutvustamine Rapla Teatajas, valla veebilehel ja maakonnaportaalis www.raplamaa.ee	X	X	X	X	X		Külavanemad	
Kandi arengut puudutavate plaanide ja tegevuste teavitamine sidusgrupile, külavanematele ja elanikele	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Teavitamised külade ümarlaua, külade esindajate meililisti, külavanemate, vallalehe, kodulehe, Facebooki kaudu.</i>
EESMÄRK 4. Taristud on heas korras.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Kergliiklustee projekteerimine ja väljaehitamine Raplast Rõa küalani							Maanteeamet, Vallavalitsus	<i>Tee on planeeritud Rapla Maakonna teemaplaneeringus. Rapla-Hagudi kergliiklustee eelprojekt on praegu 2020. Ehitamine on valla arengukavas täiendavate investeeringute vajaduste all. Täpsemat väljaehitamise kava ei ole, ainult valla eelarvest ei suudaks seda teha.</i>
Hagudi – Kodila maantee Raka ristist Seli-Koigi küalani tolmuwabaks muutmine							Maanteeamet / Vallavalitsus	<i>Riigitee korrastamise aeg ei ole teada.</i>
Kandi teede korrastamine valla Teehoiukava alusel	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Toimib. Valla teehoiukava vaadatakse volikogu poolt igal aastal üle ja viiakse ellu vastavalt võimalustele.</i>
Purila – Hagudi (Purila tee) korrastamine, mustakatte alla							Vallavalitsus	
Purilas Veski silla korrastamine								<i>Sild on eraomandis (mõisa omanik). Vajalikud on läbirääkimised.</i>
Purila – Seli tee korrastamine							Vallavalitsus	<i>Üks lõik on korrastatud, üks lõik mustkatte all.</i>
Äherdi küla tee korrastamine								<i>Teed on võimalik hõõveldada</i>
Bussiootepaviljonide paigaldamine (Hagudi alevi ja küla, Seli?) ja valgustamine (Rõa), korrastamine (Purila)								<i>Vallavalitsus töötab välja bussipeatuste põhimõtted ja tööjärjekorra</i>

Hagudi kandi arengukava

Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja täiendav rajamine		X	X				Vallavalitsus, Maanteeamet	<i>Iga-aastaselt toimuvad väikesed remondid. Suurem rekonstrueerimine võib tulla plaani 2017-2018, kui on võimalik saada EL toetust</i>
Tänavavalgustus Hagudi kooli ümber (maja taga mägi, maja ümber asuvad mänguplatsid ja vert ning staadioni korrastamisel staadionil ja selleni viival teel	X	X	X	X	X		Hagudi Põhikool, Vallavalitsus, MTÜd	
Koostöö elektri pingeprobleemide lahendamiseks Eesti Energiaga	X	X	X	X	X		Külavanem, Vallavalitsus	<i>Toimib, kuid tõenäoliselt on vaja probleemsemad kohad kaardistada</i>
Lagunenud ja kasutusperspektiivita hoonete ja rajatiste („koleehitiste“) kaardistamine ja omanike poole pöördumine, ettekirjutised jm sanktsioonid	X	X	X	X	X	KIK jt	Vallavalitsus	<i>Kaardistamine on tehtud, keskkonnapetsialist tegeleb omanikega. Protsessid on aeganõudvad. Hagudis lammutati vana kuivati, Purilas vana laut.</i>
Hagudi aleviku – Alu-Metsküla (läbi Hagudi raba) matkaraja rajamine						Fondid		<i>Lähiaastate tegevuskavas pole, on kirjas valla arengukavas täiendavate investeringuvajaduste all</i>
Rõa - Koigi matkaraja (läbi Rabivere maastikukaitseala) rajamine						Fondid		<i>Lähiaastate tegevuskavas pole, on kirjas valla arengukavas täiendavate investeringuvajaduste all</i>
EESMÄRK 5. Kandis on korras looduskeskkond	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Keila jõe ja kallaste puhastamine, jõe äärde puhkekohtade rajamine	X	X	X	X	X	fondid	Elanikud Vallavalitsus MTÜ'd	
Purila allikale (mis on veevõtu kohaks Purila elanikele) hea ligipääsu ja tõusuvee eest kaitse rajamine.						KIK jms.	MTÜ Purila	<i>Ei ole veel plaani võetud</i>
EESMÄRK 6. Kandis on tekkinud juurde uusi töökohti	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Ettevõtlussõbraliku keskkonna kujundamine	X	X	X	X	X		Vallavalitsus, kohalikud ettevõtjad	<i>See on laiem protsess, mis hõlmab ka laiemalt elukeskkonna korrastamist (sh haridus jne).</i>

											<i>Muuhulgas toimub koostöö kohalike ettevõtjatega, läbirääkimised mujal tegutsevate ettevõtjatega töökohtade loomiseks, planeeritud on ettevõtlusalasid, korrastatakse taristut.</i>
Ettevõtete tegevusvaldkondade ja kvalifitseeritud tööjõu analüüs											<i>Põhjalikumat analüüsi ei ole tehtud</i>
Ettevõtluse tutvustamine ettevõtjate poolt											<i>Kaasata ettevõtjaid Hagudi Põhikooli karjääriõppesse</i>
EESMÄRK 7. Küladel on hea ja toimiv ühendus kandi keskuse Hagudi ja valla keskuse Raplaga.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid			
Probleemide ja vajaduste kogumine ning edastamine Rapla Vallavalitsusele	X	X	X	X	X						<i>2014. aastal küsis vallavalitsus seoses maakonna ühistranspordi hankega probleeme ja vajadusi, mis edastati ühistranspordi korraldavale Rapla Maavalitsusele</i>
Elanike reaalsete transpordivajaduste analüüs											<i>Põhjalikku analüüsi ei ole jõutud teha.</i>
Läbirääkimised ühistranspordi korraldajate, rahastajate, transpordifirmade vahel	X	X	X	X	X		Vallavalitsus				<i>Läbirääkimised toimuvad, kuid põhikorraldaja on maavalitsus. Vallavalitsuse poolt on saadetud raudteeliikluse korraldajatele elanike soovidest ja vajadustest lähtuvaid kirju.</i>
Läbirääkimised bussiringi osas, et vanemad inimesed viia kohaliku kauplusesse							Vallavalitsus				<i>Ei ole tehtud. Vajadus tuleks üle täpsustada</i>
EESMÄRK 8. Elanike tervisenäitajad on paranenud.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid			
Koostöö tervispäevade läbiviimise osas Vallavalitsuse ja Maavalitsusega	X	X	X	X	X		külavanemad				
Tervisedenduslikes projektides osalemine	X	X	X	X	X	fondid	külavanemad				
Läbi isiklike eeskujude ja asendustegevuste noorte suunamine eemale alkoholist ja narkootikumidest.	X	X	X	X	X		külavanemad				

Spordirajatiste, staadionite, mänguväljakute korrastamine ja uuendamine, uute rajamine	X	X	X	X	X		MTÜ'd	
EESMÄRK 9. Turvalisus ja elanike turvatunne on hea.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Koostöö turvalisuse parandamiseks Maanteeameti, politsei, vallavalitsuse, Naabrivalve jt-ga.	X	X	X	X	X		külanemad	
Turvakaamerad Hagudi Põhikooli ümbruses								
EESMÄRK 10. Kandis on vaba aja veetmiseks ja kultuuritegevuseks vajalikud tingimused ja aktiivne osavõtt	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Hagudi aleviku vabaõhu kooskämiskoha projekteerimine ja rajamine						Leader		<i>Plaanis on välja töötada kandi vabaõhukoha kontseptsioon, seejärel on võimalik taotleda toetust rajamiseks</i>
Purilasse külamaja ehitamine						Leader	MTÜ Purila	<i>Ei ole veel plaani võetud</i>
Noortetoa loomine							Vallavalitsus	<i>Noorte kooskämiskoht on lahendatud koolimaja baasil. Olemas on 0,5 kohaga ja tasustatud noortega tegeleja õhtusel ajal.</i>
Hagudi kooli pargi korrastamine								<i>Kasutada kooliõpilaste algatust, praktiline tegevus loovtööde tegemiseks.</i>
EESMÄRK 11. Kandis on sportimiseks vajalikud tingimused ja aktiivne sporditegevus	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Spordiplatside korrastamine ja rajamine	X	X	X	X	X	fondid	MTÜ'd, Elanikud	
Krusensterni jooksu korraldamine, Spordiürituste korraldamine	X	X	X	X	X	Erinevad toetajad	MTÜ'd, Elanikud	
Purilasse supluskohta rajamine	X	X	X	X	X		MTÜ Purila	
EESMÄRK 12. Kandis on hariduse omandamiseks vajalikud tingimused	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Hagudi kooli ja lasteaia tegevuse jätkamine	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Kooli ja lasteaia tegevust on plaanis jätkata</i>
Hagudi Põhikooli ümbruse korrastamine kompaktselt õppetöö ja kooskämise alaks	X	X	X	X	X		Hagudi Põhikool, MTÜd	

EESMÄRK 13. Väärtuslikud kohad ja huviväärsused on heas korras ning tähistatud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Tähistamist vajavate kohtade väljaselgitamine	X	X	X	X	X		Elanikud	
Kohtade juurde viitade, siltide jm paigaldamine	X	X	X	X	X	Fondid	Elanikud, MTÜ'd, Vallavalitsus	
Läbirääkimised Purila mõisa omanikuga mõisa olukorra ja plaanide osas	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	
Läbirääkimised Hagudi mõisa omanikuga mõisa olukorra ja plaanide osas	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	Välismaal elav mõisa omanik pöördus mõni aeg tagasi kirjalikult turismi arendamise kirjaga, kuid peale seda ei ole kontakti võtnud
EESMÄRK 14. Kandi kodulugu ja sündmused on säilitatud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Ajalooliste materjalide kogumine ja hoidmine	X	X	X	X	X			Osade külade elanikud tegelevad regulaarselt
Olulisemate sündmuste jäädvustamine	X	X	X	X	X			Osade külade elanikud tegelevad regulaarselt
Ajalooliste materjalide eksponeerimine ja jagamine (trükised, näitused jms.)	X	X	X	X	X			
EESMÄRK 15. Olulisemad teenused on säilinud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Läbirääkimised ja lahenduste otsimine olulisemate teenuste säilitamiseks	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	Toimub pidevalt, vastavalt vajadusele

9. Arengukava teostuse jälgimine ja hindamine, arengukava muutmise

Arengukava muutmise ja uuendamise plaan on vajalik, et tagada kandi arengu planeerimise ja juhtimise järjepidevus. Arengukava teostuse jälgimine lähtub seatud tulevikupildist ja eesmärkidest. See on vajalik, et vastata küsimusele: kas meie kandi elu edeneb selles suunas, nagu on kokku lepitud? Jälgimise ja hindamise tulemuste alusel on vajadusel võimalik teha arengukavas muudatusi – täpsustada eesmärke ning kavandada täiendavaid tegevusi.

MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus on küladepõhine sidusorganisatsioon, mis ühendab külasid oma esindajate kaudu. Antud MTÜ on tugi kohapeal, vahendades infot, teadmisi ja võimaluste piires ka raha. MTÜ üldkogu valib MTÜ-le teatud aja järgi uue juhtorgani - juhatuse, mis koosneb iga kandi esindajatest. MTÜ koos Rapla valla külade esindajate ümarlauaga korraldab ka kantide arengukavade teostuse jälgimist, hindamist ja muutmist.

Kandi arengukava muudetakse reeglina iga kahe aasta tagant, vajadusel sagedamini. Kandi arengukava *tegevuskava* vaadatakse üle samaaegselt valla arengukavaga. Valla arengukava muudatused kinnitab volikogu reeglina hiljemalt 1. oktoobriks. Kandi arengukava teised osad vaadatakse üldjuhul üle vähemalt kord nelja aasta jooksul, siis hinnatakse põhjalikumalt ka arengukava elluviimist.

Pikema aja (kuid üldjuhul mitte varem, kui iga nelja aasta) tagant on vajalik koostada kandile uus arengukava. Võimalusel on mõistlik koostada uus arengukava valla teiste kantide arengukavadega koos. Arengukava koostamiseks on vajalik läbi viia avalikult välja kuulutatud koosolekud.

Enne uue arengukava kinnitamist ning kinnitatud arengukavasse muudatuste tegemist tutvustatakse arengukava ja muudatusi lisaks kandi elanikele jt huvilistele ka vallavalitsuses ja vallavolikogus. Uue arengukava ja varem kinnitatud arengukava muudatused *kiidab heaks* kandi esinduse ettepanekute põhjal *MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus koos Rapla valla külade esindajate ümarlauaga*. Uue arengukava ja varem kinnitatud arengukava muudatused *kinnitab Rapla Vallavolikogu* valla arengukava lisana.

Kinnitame:

..... 24.04.2012
Tiit Tammsaar Ülle Rüüson
MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus juhatuse esimees Seltsingu Rapla Valla Külade Kogu juht

..... 24.04.2012
Sandra Mägi
Sidusgrupi liider

..... 24.04.2012
Vahur Tarkmees
Projektijuht TipTop Konsulendi OÜ

10. LISAD